

KRUNOSLAV BOROVEC*

Razvoj vijeća za prevenciju kriminaliteta u lokalnoj zajednici prema održivim i učinkovitim koalicijama

Sažetak

Rad predstavlja pregled empirijske građe koja obrađuje pristupe prevenciji utemeljene na zajednici te koalicije za prevenciju kao odgovor zajednice na rastuće probleme kriminaliteta. Kriminalitet općenito ali i posljedice do kojih dovodi poput straha od kriminala utječu na kvalitetu života te se stoga bavljenje tim problemom ne može prepustiti samo tijelima za provedbu zakona već je potrebno uključiti i sve druge čimbenike života u zajednici koji, djelujući zajedno, mogu uspješno rješavati probleme, generatore kriminaliteta. U Hrvatskoj je, do konca 2011. godine, osnovano 165 vijeća za prevenciju kriminaliteta te se kroz ovaj rad nastoji ukazati na ključne čimbenike funkcioniranja i održivosti tih vijeća kao i na izazove za implementaciju programa prevencije kriminaliteta utemeljenih na dokazima. Brojna istraživanja u oba segmenta, i u segmentu održivih i učinkovitih koalicija i u segmentu implementacije programa utemeljenih na dokazima, pružaju dovoljno dokaza o učinkovitoj praksi, a što bi trebao biti smjer kojim će se razvijati i vijeća za prevenciju kriminaliteta u Hrvatskoj kako bi postale učinkovite koalicije.

***Ključne riječi:** prevencija kriminaliteta, vijeće za prevenciju kriminaliteta, koalicija u zajednici, održivost koalicija, učinkovitost koalicija, implementacija, preventivni programi utemeljeni na dokazima.*

1. UVOD

1.1. Uloga policije u prevenciji u lokalnoj zajednici i orijentacija prema lokalnim vijećima za prevenciju kriminaliteta

Sprječavanje, odnosno prevencija kriminaliteta ulazi u izvorne zadaće policije (Zakon o policijskim poslovima i ovlastima – NN 76/09.), a procjenjuje se, na temelju iskustva drugih zapadnoeuropskih zemalja, da će u Hrvatskoj u budućnosti unutar policijskog rada predstavljati jedan od važnijih prioriteta. Uočeno je da se dosadašnje provedene

---

* Krunoslav Borovec, pomoćnik glavnog ravnatelja policije – načelnik Uprave policije.

aktivnosti hrvatske policije u ovom području nisu u dovoljnoj mjeri oslanjale na provedbu prevencije kriminaliteta zasnovane na dokazima, odnosno da takve aktivnosti nisu bile prethodno zasnovane na ciljanim procjenama potreba ili problema, egzaktnim pokazateljima i mjerljivim očekivanjima kao ni na modelu zasnovanom na izgradnji prevencije kao institucionalne djelatnosti, a što ukazuje na potrebu poticanja i osnaživanja izgradnje takvog modela rada policije u ovom području.

Jedno od važnih pitanja jest: *Zašto je policija toliko važna za prevenciju?* Odgovor je sadržan djelomično u činjenici kako je policija zbog svoje stalne prisutnosti u svim zajednicama u izuzetnoj prilici da prva primijeti različita problematična ponašanja ili pojave koje ukazuju na ugrožavanje ili slabljenje sigurnosti. Zbog dnevnih kontakata s kriminalitetom, ali i drugim nepoželjnim pojavama, policija treba djelovati kao "senzor" za pravodobno uočavanje devijantnih ponašanja, i raspolagati važnim saznanjima o generatorima, čimbenicima takvih negativnih pojava. S druge pak strane, policija također raspolaže važnim podacima o cijelom nizu rizika kojima su građani izloženi, a posebno djeca i mladi. Time policija treba i može ukazati na važna polja lokalnih potreba za postupanjem i dati prve impulse za prevenciju koja se ne ograničava samo na jedan resor (Cajner, 2009) već na ukupne resurse zajednice.

Orijentacija prema zajednici kada je u pitanju prevencija, pa i prevencija kriminaliteta, u svjetskim okvirima nije nikakva novina, jer o tome postoje iskustva, u pravilu u visokorazvijenim državama. Tako su se na primjer, suočene s eskalacijom razine kriminaliteta, američke agencije za provedbu zakona okrenule zajednici za pomoć. Profesionalci za kazneno pravo prihvatili su činjenicu da u nedostatku pomoći javnosti niti više novaca za policiju i kazneno pravosuđe, niti više ovlasti agencijama za provedbu zakona, a niti bolja tehnologija koja im stoji na raspolaganju neće trajno smanjiti kriminalitet u SAD-u (Lindsay, McGillis, 1986, prema: Geason, Wilson, 1988). Ono što može predstavljati novi iskorak i unapređenje u borbi protiv kriminaliteta i napredak u njegovoj prevenciji jest uključivanje cjelokupne zajednice, kroz aktivni angažman i stavljanje na raspolaganje njezinih resursa. Ovakav stav ubrzo je prihvaćen te se proširio i u drugim državama.

Upravo iz tog razloga razvoj i unapređenje prevencije u okviru hrvatske policije treba se bazirati na prevenciji u zajednici, pri čemu se policija pojavljuje kao inicijator i pokretačka snaga za uključivanje zajednice u prevenciju kriminaliteta. *Prevencija usmjerena na zajednicu podrazumijeva intervencije usmjerene na promjenu socijalnih uvjeta koji utječu na činjenje kaznenih djela i pojavu poremećaja u ponašanju ili osiguravaju pozitivan i zdrav razvoj djece i mladima te odraslom stanovništvu u lokalnim zajednicama* (Bašić, 2009). Ona se u praksi najčešće ostvaruje kroz osnivanje i rad lokalnih vijeća za prevenciju. Spomenuta lokalna vijeća, zbog svoje strukture, mogu se također promatrati i u kontekstu koalicija u zajednici (engl. *community coalitions*), raznovrsne grupe stakholdera (engl. *multiple stakeholder groups*), međuagencijska koordinacijska vijeća (engl. *interagency coordinating councils*) ili koordinacijska povjerenstva (engl. *coordinating committees*), (Foster-Fishman i sur., 2001). Definirane kao međuorganizacijske, suradničke i sinergijske radne alijanse, takve koalicije često uključuju službenike lokalne uprave, neprofitne agencije, vodeće gospodarstvenike, važne građane koji se ravnopravno, na formalan i organiziran način bave određenim pitanjima oko kojih postoji zajednička zabrinutost (Zakocs, Edwards, 2006). Koalicija je definirana kao grupa pojedinaca predstavnika

različitih organizacija u zajednici, koji prihvaćaju da rade zajedno za postizanje zajedničkih ciljeva (Feigrhery, Rogers, 1990, prema: Butterfoss i sur., 2003). Naime, koalicije i partnerstvo u zajednici pružaju sredstvo za povezivanje sposobnosti, stručnosti i resursa brojnih stakholdera što ima pozitivan utjecaj na razvoj zajednice (Granner, Sharpe, 2004), te se zbog toga često koriste i za promociju zdravlja, i za promociju sigurnosti u zajednici. Ovakav koncept svoje teorijsko uporište pronalazi u **Teoriji akcije koalicije u zajednici** (engl. *Community Coalition Action Theory*) Butterfossa i Keglera (2002, prema: Granner i Sharpe, 2004), koja ujedinjuje stadije razvoja s nekoliko ključnih procesa i koncepata, uključujući razvoj zajednice, sudjelovanje građana, odnose između organizacija i grupne procese. Na temelju kratkog teorijskog pregleda definicija koalicija u zajednici može se zaključiti da bi one, kada je u pitanju prevencija kriminaliteta, trebale biti: *suradničke i sinergijske radne alijanse u kojima su povezane i ujedinjene sposobnosti, stručnosti i resursi čimbenika u zajednici koji rade zajedno na unapređenju sigurnosti, kao zajedničkom cilju*. Iz toga proizlazi da razvoj prevencije bazirane na zajednici potvrđuje temeljno opredjeljenje i stav kako kriminalitet nije isključivo policijski problem već problem šire društvene zajednice (CPCA, 2007).

Državna i lokalna tijela, nevladine organizacije i privatni sektor trebali bi sudjelovati u kreiranju, održavanju i promicanju važnih elemenata prevencije kriminaliteta jer uključivanje zajednice i međusobna suradnja predstavljaju bitne elemente koncepta prevencije kriminaliteta (UNODOC, 2009). Postoje jasni pokazatelji prema kojima dobro planirane strategije, programi i aktivnosti za prevenciju kriminaliteta ne samo da utječu na vidljivo smanjenje kriminaliteta, već i unaprjeđuju sigurnost u lokalnoj zajednici te time doprinose ukupno boljem razvoju cijele zemlje i stvaranju osjećaja sigurnosti njenih građana. Uspješna i odgovorna prevencija jača kvalitetu života građana, ima dugoročnu korist u smislu smanjenja troškova vezanih za formalni kaznenopravni sustav/postupak kao i ostale troškove društva (UN Economic and Social Council, 2002).

Ujedinjeni narodi donijeli su šest vodećih načela prevencije kriminaliteta među kojima se jasno naglašava uloga zajednice i partnerstva:

- načelo uloge zakona
- načelo socioekonomske uključenosti (engl. *inclusion*)
- načelo aktivnosti orijentiranih zajednici
- načelo partnerstva
- načelo održivosti i primjerenosti (engl. *accountability*)
- načelo prakse utemeljene na dokazima (UNODC, 2009).

Kroz vijeća za prevenciju upravo se to treba i ostvariti jer se njihov rad temelji na partnerstvu, uključivanju zajednice i poticanju aktivnosti koje su prema njoj usmjerene, uz uvjet da te aktivnosti budu utemeljene na dokazima te da su primjerene onim sredinama u kojima se provode. Angažman cjelokupne zajednice, odnosno njezinih istaknutih predstavnika treba pomoći smanjenju svih oblika isključenosti, bilo socijalne, bilo ekonomske naravi te doprinijeti provedbi i poštovanju zakona.

1.2. Obveze i preporuke na međunarodnom i nacionalnom planu na području prevencije kriminaliteta

Policijske strategije koje prevenciju baziraju upravo na suradnji u zajednici i na radu lokalnih vijeća, dakle na aktivnostima svih bitnih čimbenika života i rada u zajednici na područjima koji su opterećeni problemima te iz kojih izvire problemi – generatori kriminaliteta, svoju potvrdu pronalaze i u sljedećim aktima i preporukama **Rezolucije Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a vezane za prevenciju kriminaliteta:**

- Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a 2008/24 o jačanju prevencije urbanog kriminaliteta – integrirani pristup; potiče *države članice da integriraju prevenciju kriminaliteta u sve relevantne socijalne i gospodarske politike i programe* kako bi se ukazalo na uvjete iz kojih kriminalitet i nasilje mogu proizaći.

- Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a 2007/12 o Strategiji Ureda UN-a za borbu protiv droga i kriminaliteta za razdoblje od 2008. do 2011. godine u kojoj *prevencija kriminaliteta u lokalnoj zajednici proizlazi kao jedno od područja interesa.*

- Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a 2006/20 o standardima i normama prevencije kriminaliteta u kojoj se prepoznaju *potrebe za postizanjem uravnoteženog pristupa između prevencije kriminaliteta i kaznenopravnog sustava* te daljnje razvijanje inicijativa za prevenciju kriminaliteta.

- Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a 2003/26 o prevenciji urbanog kriminaliteta ukazuje na *potrebu uravnoteženog i integriranog pristupa prevenciji i sprječavanju urbanog kriminaliteta, uključujući i uzroke kao što su siromaštvo, socijalna marginalizacija i socijalna isključivost te nedostatak prilika i sadržaja za mlade. Strategije prevencije kriminaliteta, programi i aktivnosti trebaju biti utemeljeni na široj, rodno osjetljivoj/uvjetovanoj, multidisciplinarnoj, dokazima utemeljenoj praksi.*

Nadalje, važan međunarodni dokument predstavljaju i **Smjernice UN-a za prevenciju kriminaliteta 2002.** (UNODOC, 2009). Kroz ove UN-ove smjernice navedena su osnovna načela na kojima bi se trebala temeljiti prevencija kriminaliteta, a to su:

- **Upravljanje od strane Vlade.** Sve razine vlasti trebale bi biti involvirane u izradu djelotvornih strategija prevencije kriminaliteta te institucionalnih okvira za njihovu implementaciju i nadzor.

- **Socijalno-ekonomski razvoj i socijalna inkluzija.** Prevencija kriminaliteta trebala bi biti integrirana u relevantne socijalne i ekonomske politike i programe obraćajući pozornost na strategije koje se odnose na zaposlenost, edukaciju, zdravlje, urbano planiranje, socijalnu marginalizaciju i socijalnu isključivost. Posebna pozornost trebala bi se posvetiti lokalnim zajednicama, obiteljima, djeci i mladima.

- **Suradnja/partnerstvo.** Suradnja i partnerstvo čine sastavni dio prevencije kriminaliteta, uzimajući u obzir široki spektar uzroka kriminaliteta te potrebnu stručnost i odgovornost pri uočavanju kriminaliteta i u provođenju prevencije. To uključuje partnerstvo između relevantnih ministarstava, lokalnih vlasti i organizacija, nevladinih organizacija, privatnog sektora i građana.

- **Održivost/odgovornost.** Prevencija kriminaliteta zahtijeva adekvatne resurse, uključujući financiranje aktivnosti kako bi se postigla dosljednost. Potrebno je osigurati odgovornost i stručnost kod određivanja projekata, provođenja aktivnosti, financiranja, implementacije i evaluacije postignutih rezultata.

– **Baza znanja/Znanje utemeljeno na iskustvu.** Strategije, politike, programi i aktivnosti vezani za prevenciju kriminaliteta trebaju se bazirati na širem, multidisciplinarnom znanju o problemima kriminaliteta, višestrukim uzrocima, praksi utemeljenoj na dokazima te praksi koja je obećavajuća.

– **Ljudska prava/Vladavina prava/Kultura zakonitosti.** Vladavina prava i ljudska prava kao priznati međunarodni instrumenti koje su zemlje članice obvezne poštovati moraju također biti zastupljeni i u prevenciji kriminaliteta.

– **Međuzavisnost.** Nacionalne strategije prevencije kriminaliteta trebaju, gdje je to moguće, uzeti u obzir i veze između lokalnih problema kriminaliteta kao i međunarodnog organiziranog kriminaliteta.

– **Diferencijacija.** Strategije prevencije kriminaliteta trebale bi obratiti pozornost i na različite potrebe muškaraca i žena te posebne potrebe ranjivih pripadnika društva.

Prevencija kriminaliteta u Europskoj uniji također je tema kojoj je posvećena značajna pažnja i u vezi s kojom su donesene važne odluke. U tom smislu treba istaknuti:

– **Ugovor iz Amsterdama od svibnja 1999. godine.** Ugovor u članku 29. navodi da " Unija ima za cilj građanima osigurati visoku razinu zaštite na području slobode, sigurnosti i pravde". Prevencija kriminaliteta jedno je od sredstva za ostvarenje tog cilja.

– Očitovanje komisije Vijeću Europskog parlamenta o prevenciji kriminaliteta u Europskoj uniji (COM(2004) 165), (2004/C 92/02) **Odluka Vijeća od 28. svibnja 2001. godine o formiranju Europske mreže za prevenciju kriminaliteta** (2001/427/PUP) u kojima su razjašnjeni koncepti prevencije kriminaliteta, preventivnih mjera i aktivnosti: "Prevencija kriminaliteta pokrivat će sve mjere koje su usmjerene na smanjenje kriminaliteta i osjećaj nesigurnosti kod građana, kvalitativne i kvantitativne mjere, bilo kroz direktno otkrivanje kriminalnih aktivnosti, ili kroz politike i intervencije usmjerene na smanjenje potencijala i mogućih uzroka kriminaliteta. *Uključuje zajednički rad vlade, relevantnih institucija, agencija za provođenje zakona, lokalnih vlasti, specijaliziranih institucija, privatnog sektora, nevladinog sektora, znanstvenih institucija, istraživačkih institucija, podržanih od strane medija.*" Preventivne mjere ne moraju se orijentirati samo na kriminalitet *stricto sensu*, one pokrivaju i "antisocijalno ponašanje" koje dovodi do "predstadija" kriminaliteta. Prevencija bi također trebala obuhvatiti i strah od kriminaliteta.

Istraživanja pokazuju kako strah od kriminaliteta koji imaju građani može biti štetan kao i sam kriminalitet; može dovesti do povlačenja iz društvenog života i gubitka povjerenja u policiju i vladavinu prava (Meško, Kovčo Vukadin, Muratbegović, 2008; Geason, Wilson, 1988).

Nadalje u istom dokumentu se ističe kako se: "... opći kriminalitet najčešće pojavljuje na lokalnoj razini, u većim i manjim gradovima. To znači da se učinkovita politika prevencije kriminaliteta može provoditi samo na tim razinama, uz njihovu prilagodbu specifičnim lokalnim ili područnim uvjetima (...) kao posljedica naglaska na lokalnoj razini, postoji potreba razvijanja preventivnih aktivnosti što je moguće bliže najširim slojevima stanovništva te uključivanja velikog broja različitih javnih (vlada, policija, lokalne vlasti, socijalne službe, znanstvene institucije, nevladine organizacije...) i privatnih čimbenika (privatni sektor)."

1.3. Vijeća za prevenciju kriminaliteta kao odgovor zajednice

Upravo u kontekstu spomenutih uputa tijela Ujedinjenih naroda i Europske unije, na inicijativu skupine policijskih stručnjaka, tijekom 2004. godine, istaknuti predstavnici gradske i općinske vlasti u gradovima i općinama u Republici Hrvatskoj u okviru projekta "Policija u zajednici", započinju s aktivnostima usmjerenim na osnivanje **vijeća za prevenciju kriminaliteta** na području svoje lokalne zajednice. Vijeća su u cijelosti kompatibilna ciljevima policijskih aktivnosti u okviru policije u zajednici, a to su:

- povećana *vidljivost policije* (Jensen, 1998; Labrunye, 2007; Mouhanna, 2007; Chalom, 1999, prema: Chalom, 2003; Bureau of Justice, 2004; Rix i sur., 2009)
- pojačan *osjećaj sigurnosti*, odnosno smanjenje straha od kriminala (Jensen, 1998; Schorer, 2007; Ciocoiu, 2007; Skogan 1996; Bureau of Justice, 2004)
- povećana *kvaliteta pružanja policijskih usluga* (Jensen, 1998)
- pojačani *napori u prevenciji* (Jensen, 1998; Schorer, 2007; Ciocoiu, 2007; Plant, Michael, 2009)
- pojačana *učinkovitost policije* (Jensen, 1998; Dowler, 2003; Bureau of Justice, 2004; Rix i sur., 2009)
- pojačan *naglasak na radu policije unutar zajednice i stvaranje partnerstva* (Jensen, 1998; Rogers 2000; Cajner i sur., 2003; Schorer, 2007; Fritzhelmer, 2007; Ciocoiu, 2007; Fress, 2007; Chalom, 1999, prema: Chalom, 2003; Bureau of Justice, 2004; Rix i sur., 2009; Plant, Michael, 2009).

S obzirom na to da se policija u zajednici znatno oslanja na uključenost građana za takvu policijsku strategiju važno je i pitanje povjerenja građana i njihove spremnosti na suradnju sa svim agencijama za provedbu zakona.

Do danas ne postoje javno objavljena istraživanja o strukturi, organizaciji, aktivnostima i rezultatima rada vijeća za prevenciju u Hrvatskoj. No, može se očekivati da su aktivnosti vijeća primarno usmjerene:

- na procjenu potreba ili problema zajednice u vezi sa sigurnošću
- na definiranje prioriteta u rješavanju problema ili potreba zajednice
- na poticanje i promoviranje kreativnih i inovativnih pristupa prevenciji kriminaliteta
- na etabliranje primjenjivih i mjerljivih preventivnih projekata s kratkoročnim i dugoročnim zadaćama.

Prema istom modelu funkcioniraju i vijeća za prevenciju u mnogim europskim državama, s najdužom tradicijom u skandinavskim državama. Od 1971. godine, sve skandinavske zemlje osnovale su nacionalna vijeća za prevenciju kriminaliteta, a to je učinila i Finska stvaranjem Delegacije za prevenciju kriminaliteta, te 1998. godine i Island, osnivanjem službe pod Ministarstvom pravosuđa i crkvenih poslova. Zajednički nazivnik nacionalnih vijeća za prevenciju kriminaliteta je sveobuhvatni napor uložen u razvoj i promicanje svih vrsta aktivnosti prevencije kriminaliteta utemeljenih na temeljitom istraživanju, pri čemu se posebna pozornost daje lokalnim inicijativama.

Neke od komponenti koje su zajedničke skandinavskim gledištima prevencije kriminaliteta su:

• **Važnost uključivanja lokalne zajednice**, njezinih profesionalaca i lokalnog stanovništva u koordiniranu suradnju što se tiče socijalne i kulturne politike, kao i situacijski definiranih aktivnosti. **Međusektorske i interdisciplinarne metode rada** imaju prioritet. Ulažu se naponi kako bi se uskladio rad javnog sektora i privatnih inicijativa.

• U izradi strategija prevencije kriminaliteta u svim zemljama bitna je činjenica da se one trebaju temeljiti na znanstvenim istraživanjima – na **istraživanjima uzroka te na procjeni učinkovitosti inicijativa za prevenciju kriminaliteta** (Jensen, 1998).

U posljednjih 30 godina i u Sjedinjenim Američkim Državama intenzivno se razvijaju brojne inicijative za prevenciju kriminaliteta, nasilja i zloporabe droga, ujedinjene u Američku koaliciju za prevenciju kriminaliteta (engl. *Crime Prevention Coalition of America* – CPCA). Načela na kojima počiva njihov rad jesu:

- suradnja svih čimbenika u zajednici
- programi skrojeni prema lokalnim potrebama i uvjetima
- kontinuirana evaluacija i poboljšanje (CPCA, 2007).

Nacionalna strategija prevencije kriminaliteta u Kanadi bazirana je na sljedećim načelima:

- jačanje partnerstva između svih sektora i sustavno integriranje prevencije kriminaliteta s provedbom relevantnih intervencija
- promocija učinkovite prevencije kriminaliteta utemeljene na dokazima
- orijentacija na specifične probleme i grupe
- postizanje mjerljivih rezultata (Sansfacon, Leonard, 2009).

U SR Njemačkoj prevencija u lokalnoj zajednici, nakon prethodno provedenog pilot-projekta, 1997. godine proširila se na čitavu zemlju. Prema njemačkim iskustvima *prevencija bazirana na zajednici jedini je mogući učinkoviti oblik međuresorne suradnje* (Bynum, 2005).

U Engleskoj i Walesu lokalne vlasti mobilizirane su kroz inicijativu započetu 1998. godine sukladno sa Zakonom o kriminalu i devijantnom ponašanju (engl. *Crime and Disorder Act*), prema kojem svaka lokalna vlast i svaka lokalna policija mora osnovati multiresorno partnerstvo za sigurnost zajednice (engl. *Community Safety Partnership*). Slične inicijative i pristupi prisutni su i u drugim zapadnoeuropskim državama (Bynum, 2005).

Sukladno s postojećom praksom zemalja Europske unije – i vijeća za prevenciju kriminaliteta u Hrvatskoj predstavljaju koalicije i partnerska tijela u lokalnoj zajednici u čijem sastavu se nalaze svi društveni subjekti (istaknuti predstavnici gradske vlasti, policije, ustanova socijalne skrbi, zdravstva, prosvjete, nevladinih udruga, crkve, građana i drugi), a koji na području svoje lokalne zajednice kroz partnersku suradnju planskim i koordiniranim preventivnim aktivnostima mogu utjecati na smanjenje kriminalnog potencijala u lokalnoj zajednici, odnosno mogu djelovati na postizanje veće sigurnosti građana.

Osim partnerstva na horizontalnoj razini između različitih čimbenika u lokalnoj zajednici važna je i vertikalna suradnja i povezanost s institucijama i agencijama na razini vlade (UNODOC, 2009). U knjizi *Bilding a safer society* (Hope, 1995) govori se o horizontalnoj i vertikalnoj dimenziji socijalnih odnosa gdje se pod horizontalnom dimenzijom podrazumijeva odnose između pojedinaca i grupa koje dijele zajednički životni prostor, dok se vertikalna dimenzija odnosa definira kao poveznica između lokalnih institucija,

izvora vlasti (engl. *sources of power*) i resursa u široj društvenoj zajednici. Vijeća moraju surađivati sa stručnim vladinim tijelima poput Vladinog ureda za droge i nadležnim ministarstvima te kroz tu suradnju osigurati provedbu svih nacionalnih programa i strategija usmjerenih sprječavanju kriminaliteta (Nacionalni program za sprječavanje zlouporabe droga, Nacionalni program za sprječavanje nasilja u obitelji i dr.) kao i osigurati podršku za svoje aktivnosti.

Na području Republike Hrvatske od 2004. godine do konca 2011. godine osnovano je 165 vijeća za prevenciju kriminaliteta, uključujući gradove i općine u Republici Hrvatskoj (Borovec, Balgač, Karlović, 2011), te je radi njihove održivosti (engl. *sustainability*) i učinkovitosti (engl. *perceived effectiveness*) potrebno planirati razvoj tih vijeća. Naime, kroz ovaj rad prikazat će se što je i kako potrebno učiniti – da zajednice koje su opterećene problemima (kriminalitetom, poremećajima u ponašanju, društvenim neredom i dr.), koje su apatične i nedostaje im kohezije – budu učinkovitije u rješavanju tih problema.

U tom smislu će se:

- opisati važni čimbenici funkcioniranja i održivosti vijeća za prevenciju
- ukazati na izazove za implementaciju programa utemeljenih na dokazima (engl. *evidence-based prevention program*) u zajednici.

2. FUNKCIONIRANJE I ODRŽIVOST VIJEĆA ZA PREVENCIJU KRIMINALITETA

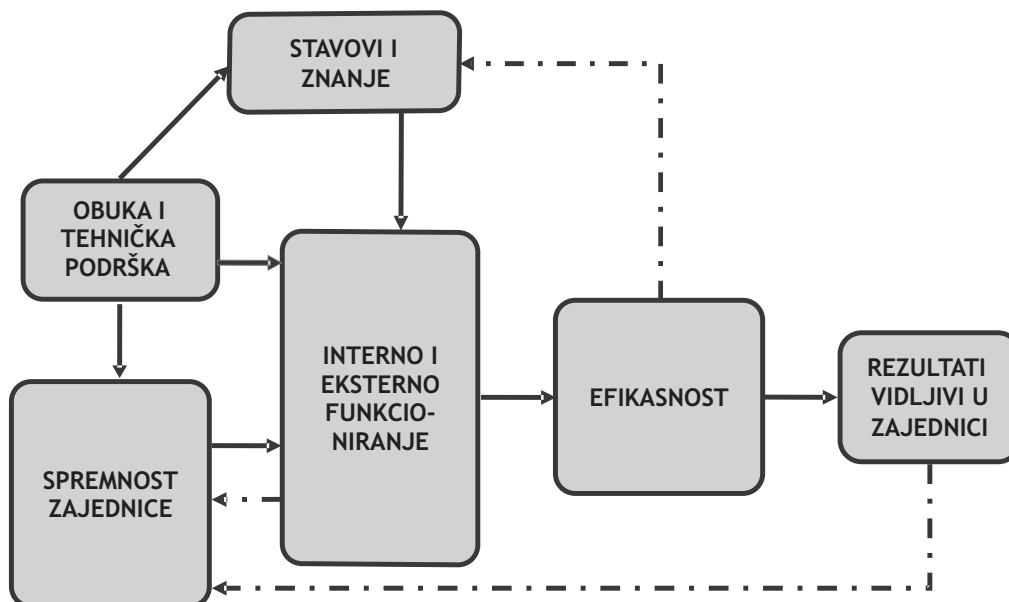
2.1. Čimbenici funkcioniranja vijeća za prevenciju

Početak rada vijeća za prevenciju kriminaliteta pretpostavlja da su već ispunjene dvije ključne pretpostavke za njegovo funkcioniranje: *politička odluka i uspostava partnerskih odnosa* (Bynum, 2005). Može se smatrati kako su te pretpostavke ostvarene i u Hrvatskoj, s obzirom na broj do sada osnovanih vijeća. Nakon toga slijedi *stvaranje materijalnih i kadrovskih resursa*, odnosno kapaciteta za akciju. Naime, ne može se očekivati od zaposlenih gradskih službenika ili volontera da će nositi kompletan posao, već će biti neophodno angažirati i stalno osoblje na prevenciji kriminaliteta. Vijeće za prevenciju mora imati dobru vezu s razinama političke moći i odlučivanja te stabilne izvore financiranja. Kako bi se stvorile sve nužne pretpostavke, potrebno je osnovana vijeća voditi dokazanim putem prema stabilnim, učinkovitim i samoodrživim koalicijama, a ne ih prepustiti lutanjima i učenju po modelu pokušaja i pogrešaka.

Vrlo je kompleksno definirati koji procesi vode vijeće prema uspjehu i učinkovitosti. U tom smislu korisno je učiniti uvid u neka od provedenih, metodološki, dobro vođenih istraživanja. Rezultati istraživanja (Feinberg i sur., 2004; Gomez i sur., 2005) ukazuju na to da je važna *osposobljenost lidera u zajednici za poduzimanje različitih metoda procjene rizičnih i zaštitnih čimbenika*, kao i da se nakon procjene *odrede prioritetni rizični čimbenici i odaberu dokazano učinkoviti programi*. Naravno, *spremnost zajednice, organizacijski resursi i mreže te stavovi javnosti i lokalnih političara* ključne su determinante uspjeha. Sljedeće važno pitanje koje utječe na učinkovitost i održivost je *interno funkcioniranje vijeća*. U tom smislu važan je *angažman pojedinca, vodstvo, kohezija, donošenje prioriteta, način rješavanja problema, kompleksnost* i drugo kao in-

dikatori uspjeha. Jednako tako ključan je odnos između internog funkcioniranja i odnosa koalicije s drugim organizacijama u zajednici, dakle *eksterno funkcioniranje*, odnosno *koliko koalicija ima snažan utjecaj na ostale organizacije u zajednici*.

Slika 1: Teorijski model čimbenika funkcioniranja koalicije (Feinberg i sur., 2004)

Slika 1 pokazuje model funkcioniranja koalicije. Prema tom modelu *razina spremnosti zajednice* direktno utječe na funkcioniranje koalicije. *Trening i tehnička pomoć* kojom raspolaže koalicija također doprinosi funkcioniranju posebno u dijelu kroz pozitivne stavove i znanje članova o prevenciji. Pored toga pozitivna *učinkovitost koalicije* unaprijedit će stavove prema prevenciji. Učinkovitost je naravno povezana s pozitivnim rezultatima u smanjenju rizika ili problema u ponašanju na razini zajednice. U konačnici pozitivni rezultati će povećati htijenje zajednice da podrži suradnju. Istraživanje koje su Gomez i suradnici (2005) proveli evaluirajući zajednice koje brinu (engl. *Communities That Care – CTC*) a vezano za održivost koalicija u zajednici, pokazuje kako su *kontinuirane aktivnosti koalicije značajan indikator održivosti CTC-a*. Kvaliteta funkcioniranja CTC vijeća snažno je povezana s održivošću (Feinberg i sur., 2008). Isti autori su utvrdili da funkcioniranje vijeća utječe na opstanak CTC koalicija najviše u dijelu koji je neovisan o učinku njihova financiranja. Ljudi ne vole sudjelovati u naporima kojima se loše upravlja, koji su neučinkoviti i opterećeni konfliktima.

Prema Granneru i Sharpe (2004) važni čimbenici funkcioniranja koalicije identificirani u literaturi jesu (tablica 1):

<p>Karakteristike članstva i njihova percepcija:</p> <ul style="list-style-type: none"> – benefiti članova – sudjelovanje članova – zadovoljstvo i obveze članova – vještine i trening članova – reprezentativnost članstva – regrutiranje članstva – očekivanja članova – vlasništvo 	<p>Organizacijske ili grupne karakteristike i klima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontekst u zajednici i spremnost – grupni odnosi i suradnja – komunikacija – snaga vodstva
<p>Organizacijski i grupni procesi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rješavanje konflikata – donošenje odluka – jasna misija – kvaliteta akcijskog plana – formalizirana pravila i procedure – tehnička podrška – dostupnost resursa 	<p>Utjecaji i ishodi (rezultati):</p> <ul style="list-style-type: none"> – povezanost s ostalim grupama/zajednicama – zagovaranje politika/promjena – osnaživanje/socijalni kapital – kapaciteti u zajednici – institucionalizacija

Tablica 1: Čimbenici funkcioniranja koalicije (Granner, Sharpe, 2004)

Kao ključne razine izgradnje kapaciteta za suradnju u koalicijama u zajednici (engl. *Collaborative Capacity in Community Coalitions*) Foster-Fishman i suradnici ističu: **kapacitete članova** (engl. *member capacity*), **kapacitete u odnosima** (engl. *relational capacity*), **organizacijske kapacitete** (engl. *organizational capacity*) i **programske kapacitete** (engl. *programmatic capacity*) te nude strategiju za izgradnju tih važnih kapaciteta. Autori navode kako su za jačanje kapaciteta članova važne *vještine i znanje* za timski i suradnički rad. S druge pak strane, potrebne su im vještine i znanje za kreiranje učinkovitih programa (planiranje programa, dizajn, evaluacija, znanje o sadržaju, ciljanim zajednicama i procesima promjene) te znanja i vještine za izgradnju učinkovite organizacijske strukture (koalicijski i organizacijski razvojni procesi, uloge i odgovornosti članova). Koalicije koje imaju članstvo s navedenim kompetencijama učinkovitije su u postizanju željenih promjena. Pored navedenog članovi moraju imati *pozitivne stavove* o potrebi i vrijednosti suradnje. Članovi su spremniji sudjelovati u aktivnostima ako imaju pozitivne stavove o predloženim projektima i snažnije su povezani s ciljanim problemom koji se rješava kroz određeni projekt. U konačnici članovi koalicija moraju imati pozitivnu sliku o sebi i svojoj ulozi u koaliciji te s obzirom na to da donose različite vještine i resurse u koaliciju moraju biti poticani da sudjeluju u aktivnostima. Za izgradnju kapaciteta u odnosima važni su *pozitivni interni* (odnosi između članova i same organizacije) i *eksterni odnosi* (veze između koalicije i vanjskih subjekata i stekholdera). Koalicija mora razviti odnose sa stručnim službama i ustanovama, udrugama građana, vjerskim organizacijama, kao i ključnim čelnicima u zajednici i kreatorima politika. Organizacijski kapaciteti zahtijevaju *snažno vodstvo* s ljudima koji imaju vještine (komunikacija, rješavanje konflikata, razvoj resursa i upravljanje) i dobre interne i eksterne odnose te viziju da osobne interese transformiraju u dinamičnu kolektivnu snagu za postizanje željenih rezultata. Koalicije moraju imati dobro razvijen

sustav interne komunikacije koji promiče dostupnost informacija, rasprave o problemima i njihovo rješavanje. U konačnici, koalicije trebaju kapacitete za dizajniranje i implementaciju programa koji imaju realne i značajne utjecaje na njihove zajednice. Koalicije su ključni katalizator za utvrđivanje potreba zajednica, dizajniranje inovativnih rješenja i mobiliziranje podrške zajednice za te aktivnosti i napore.

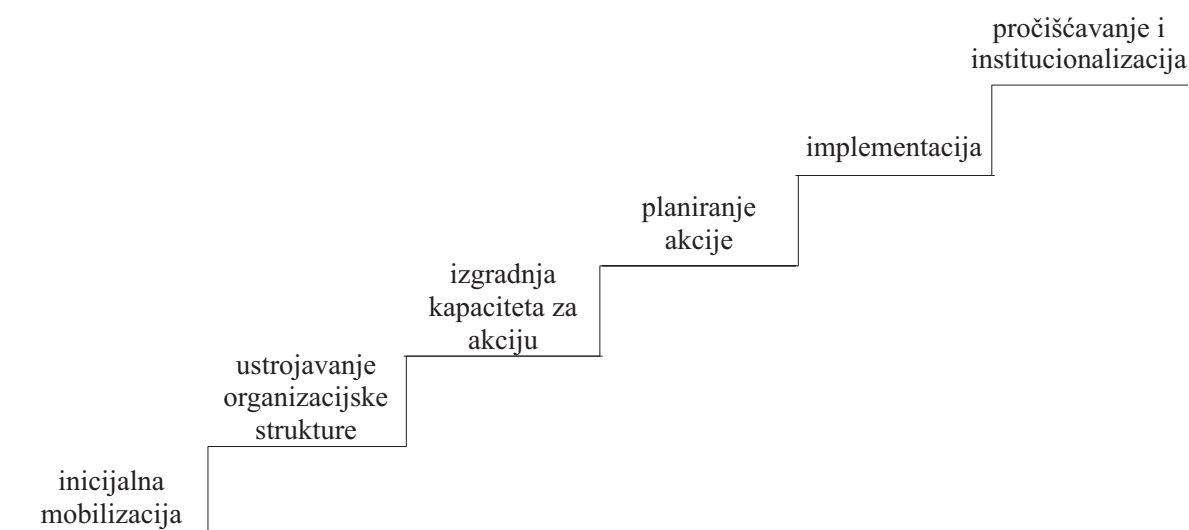
S ciljem utvrđivanja čimbenika izgradnje koalicija povezanih s indikatorima njihove učinkovitosti, pregledom empirijske građe Zakocs i Edwards (2006) su utvrdili kao najznačajnije:

- formaliziranje pravila/procedura
- stil rukovođenja
- sudjelovanje članova
- različitost članstva
- suradnja agencija
- grupna kohezija.

Pregledom te analizom citirane literature i istraživanja može se zaključiti kako je najveći broj čimbenika koji su značajno povezani s učinkovitošću vijeća/koalicija zapravo u području internog funkcioniranja. Radi se o svim onim čimbenicima koji se odnose na članstvo: različitost, profesionalni kapaciteti i kompetencije, stavovi i angažman u zajedničkim aktivnostima. S druge pak strane, ključno za interno funkcioniranje je dobra i otvorena komunikacija, grupna kohezija, zajednička vizija i prioriteta te posebno snažno vodstvo. Vijeća/koalicije koje imaju snažno i produktivno interno funkcioniranje imaju dobru pretpostavku da i eksterno budu djelotvorne u smislu povezivanja s drugim organizacijama i institucijama te učinkovitog zagovaranja potrebnih promjena u zajednici, ostvarenih kroz širi društveni angažman. Vanjski čimbenici značajni za funkcioniranje i učinkovitost svakako su spremnost i podrška zajednice, dostupni resursi (materijalna sredstva, dostatni i stabilni izvori financiranja) te tehnička podrška. Dakle, koalicije koje donesu formalne upravljačke procedure, potiču snažno vodstvo, bodre aktivno sudjelovanje članova, njeguju različitost članstva, promiču suradnju između uključenih agencija i omogućuju grupnu koheziju, ostvaruju pretpostavke da mogu biti učinkovite.

2.2. Izgradnja učinkovitog vijeća za prevenciju

Vijeća za prevenciju kriminaliteta predstavljaju koaliciju u zajednici i njihov bi razvoj trebao imati određeni logički slijed, koji će im osigurati stabilnost i održivost te koji će ta vijeća u konačnici učiniti učinkovitima u prevenciji kriminaliteta i drugih nepoželjnih ponašanja. Sama činjenica da je osnovano lokalno vijeće za prevenciju ne pretpostavlja da će se ono održati kroz duže razdoblje i djelovati u skladu s potrebama zajednice. U tom smislu potreban je rast, sazrijevanje i jačanje za što su važni stadiji razvoja kroz koje vijeće/koalicija prolazi. Florin i suradnici (1993, prema: Granner, Sharpe, 2004) opisali su generalne kategorije (slika 2) koje korespondiraju s tim razvojem:

Slika 2: Koraci razvoja koalicije (Florin i sur., 1993, prema: Granner, Sharpe, 2004)

Važno je da se u ustrojavanju vijeća slijede opisani koraci jer će se, ukoliko prethodno nisu izgrađeni kapaciteti, ustrojena organizacijska struktura, odnosno, mobilizirani potrebni čimbenici i resursi iz zajednice, desiti da planirane akcije dožive neuspjeh. Nadalje, ne može se niti očekivati da će aktivnosti vijeća biti adekvatno implementirane u zajednicu, niti da će dostići razinu institucionalizacije, odnosno postati standard i uobičajena praksa u zajednici ili institucijama koje u njoj djeluju.

I drugi autori su se bavili pitanjem izgradnje učinkovitih koalicija za prevenciju, pa tako Cohen, Baer i Satterwhite (2002) donose okvir za izgradnju učinkovite koalicije kroz osam koraka:

1. raspraviti i analizirati grupne ciljeve i odrediti potrebe koalicije
2. regrutirati prave ljude
3. adaptirati detaljnije aktivnosti i ciljeve prilagođene potrebama, interesima, snagama i različitostima članova
4. sastajanje članova koalicije
5. razviti proračun i zacrtati agencijske resurse i potrebe
6. osmisliti koalicijsku strukturu
7. plan za osiguravanje vitalnosti koalicije
8. evaluirati programe i poboljšati ih ako je neophodno.

Većina autora zapravo je jedinstvena u tome koji su koraci ključni. To su: (1) mobilizacija i odabir pravih ljudi u skladu s problemima i potrebama zajednice, (2) ustrojavanje i strukturiranje koalicije, (3) osiguravanje resursa za rad, (4) kreiranje i pokretanje aktivnosti te (5) evaluacija učinkovitosti. Međutim, čini se iznimno važnim, bez obzira na koje se korake odlučili u izgradnji vijeća/koalicija za prevenciju, procijeniti postoji li u konkretnoj zajednici minimalna razina spremnosti za zajedničko partnersko rješavanje problema vezanih uz sigurnost. Naime, ukoliko dominiraju stavovi kako su kriminalitet i drugi sigurnosni problemi isključivo pitanje policije i drugih agencija za provedbu zakona, ne treba očekivati značajniji angažman šireg kruga čimbenika u lokalnoj zajednici. Vijeća u takvim zajednicama nemaju osnovnih pretpostavki za uspjeh. Njihovom osnivanju

trebaju prethoditi aktivnosti koje će osvijestiti članove zajednice o njihovoj odgovornosti za kvalitetu života, pa i sigurnost, njezinu značajnu komponentu.

2.3. Evaluacija funkcioniranja vijeća za prevenciju

Izuzetno je važno pitanje kako na objektivan i egzaktan način testirati funkcioniranje vijeća za prevenciju te kroz to utvrditi koje su ključne komponente za učinkovitost. U tom smislu mogu se koristiti metode i instrumentariji koji se i inače koriste za istraživanje učinkovitosti koalicija. ICOH model – *The Internal Coalition Outcome Hierarchy* (Cramer, Atwood, Stoner, 2006, prema: Cramer i sur., 2006) identificira sedam teorijskih konstrukata ključnih za učinkovite koalicije: *socijalna vizija, učinkovita praksa, znanje i trening, odnosi, sudjelovanje, aktivnosti i resursi*. Na tom modelu razvijen je i instrument, *Internal Coalition Effectiveness* – ICE. ICE instrumentarij je dizajniran da mjeri rezultate svake od ovih sedam razina i da identificira organizacijske jake strane kao i područja koja je potrebno poboljšati. Rezultati psihometrijskih karakteristika pokazuju da se radi o valjanom i pouzdanom instrumentariju koji mjeri internu učinkovitost koalicija u zajednici. Također ICE instrumentarij pokazuje važnost mjerenja perspektive i članova i vođa koalicije. Zbog dinamične prirode grupa važno je da njihova organizacijska infrastruktura reflektira tekuće potrebe i perspektivu članova i vođa. Nedostatak konsenzusa među njima može biti problematičan za koaliciju i jedni i drugi moraju iskusiti pozitivni benefit sudjelovanja u izgradnji i doprinosu socijalne vizije neophodne za kompletiranje rada koalicija u zajednici.

Evaluacijska istraživanja su neophodna da pokažu kako se procesi i ishodi/rezultati razlikuju kroz različito funkcioniranje koalicija, njihovu strukturu i razvojne sekvence. Valja istaknuti kako su, uz već spomenuti ICE, razvijeni i brojni drugi instrumentariji za procjenu organizacija na razini lokalne zajednice kao što su: *Community Organizational Assessment Tool* (Oregon State University Family Policy Program, 2003) ili *Community Evaluation Scales* (Greenberg, Osgood, 2000). Literatura o mjerenju karakteristika i funkcioniranja koalicija donosi različite vrste koncepata i mjernih instrumenata te dok su neki jasno izvedeni iz teorijskih okvira, drugi su samo fragmentirano sakupljeni alati (Granner, Sharpe, 2004). Granner i Sharpe (2004) također zaključuju da rigorozna evaluacija pretpostavlja valjan (engl. *valid*) i pouzdan (engl. *reliable*) mjerni instrument te predlažu sljedeći pristup u evaluaciji funkcioniranja koalicija:

- identificiranje teorijskog okvira, teorije ili kombinacije teorija
- identificiranje specifičnih ciljeva evaluacije baziranih na potrebama projekta, kontekstu u zajednici i različitim očekivanjima stekholdera od evaluacije
- identificiranje mjernih alata s adekvatnom valjanošću i pouzdanošću i/ili kreiranje i validiranje novih instrumenata ako to vrijeme i novac dopušta.

Evaluaciji funkcioniranja vijeća za prevenciju kriminaliteta u Hrvatskoj trebalo bi posvetiti iznimnu pažnju te je u ovom segmentu nužna suradnja s istraživačkim institucijama te kompetentnim znanstvenicima. Objektivna evaluacija omogućila bi da se dobiju jasni odgovori o onim čimbenicima koji određena vijeća čine učinkovitima, te što takva vijeća razlikuje od neučinkovitih vijeća za prevenciju.

3. IZAZOVI ZA IMPLEMENTACIJU PROGRAMA PREVENCIJE KRIMINALITETA U ZAJEDNICI UTEMELJENIH NA DOKAZIMA

Kroz ovo poglavlje, na temelju analize znanstvenih istraživanja, želi se ukazati na dva važna segmenta: s jedne strane, na stvaranje potrebnih preduvjeta za odabir, primjenu i implementaciju programa utemeljenih na dokazima, a što je od iznimne važnosti i za ključne ljude u zajednicama i čelnike institucija zaduženih za provođenje prevencije; s druge pak strane, na načela uspješne implementacije što je temeljno pitanje i za autore i voditelje preventivnih programa, kao i za one koji provode preventivne programe.

Uspješnost prevencije kriminaliteta uvijek je ograničena činjenicom da se kriminalno-preventivni programi rijetko provode upravo na onim područjima koja su najviše opterećena problemima. Rezultat toga je u najmanju ruku nedovoljna fokusiranost ili zapravo pogrešna fokusiranost nositelja i izvoditelja kriminalno-preventivnih programa. Pored toga u područjima s visokom stopom kriminaliteta obično nedostaje kohezija stanovnika kao bitan preduvjet njihovih zajedničkih aktivnosti. Vijeća za prevenciju kriminaliteta mogu pružiti vrijedan poticaj, usmjeravanje i podršku u prevladavanju navedenih poteškoća.

Jedan od čimbenika uspjeha kriminalno-preventivnih programa svakako je i usmjerenje prema uzrocima i pristup rješavanja problema na samome mjestu (Stenger, 2009). Kako niti kriminal, niti strah od kriminala nije podjednako distribuiran kroz populaciju, prevencija kriminaliteta treba biti promovirana i implementirana različito u različitim područjima (Geason, Wilson, 1988). Često se događa da su one lokalne zajednice i skupine koje se nalaze u najvećem stanju potrebe za pomoći, istodobno one koje su najmanje u stanju tražiti adekvatnu pomoć u obliku savjeta i/ili materijalne podrške. Takve zajednice mogu biti vrlo loše organizirane te uslijed toga nisu sposobne pomoći same sebi, ili pak mogu trpjeti nedostatak znanja o tome kako planirati i implementirati adekvatne kriminalno-preventivne programe.

Sasvim je jasno da iz nedostatka koordinacije u području prevencije kriminaliteta proizlaze sljedeće poteškoće:

- parcijalne aktivnosti i nedostatak organiziranosti na gradskoj razini
- suprotstavljeni prioriteti, strategije i pristupi među različitim dijelovima gradske uprave, kao i među različitim javnim službama odnosno različitim udrugama ili skupinama građana
- nedostatak komunikacije i međusobnog poznavanja različitih dijelova gradske uprave, različitih javnih službi te različitih udruga građana i ostalih interesnih skupina
- fragmentiranje programa, uglavnom zbog nedostatka zajedničkog izvora sredstava te nedostatak vezanosti tih dijelova programa ili pojedinih programa uz širu zajedničku strategiju
- nedostatak zajedničkog rada, odnosno, konkurencije lokalnih udruga i interesnih skupina građana
- nedostatak osposobljenosti za međuresorsku suradnju u prevenciji kriminaliteta
- različit pristup informacijama i materijalnim sredstvima

- konkurentski umjesto suradnički odnosi između različitih nositelja preventivnih programa, pogotovo udruga građana, zbog nedostatka materijalnih sredstava za provođenje kriminalno-preventivnih programa (Cajner Mraović, 2009).

Svi spomenuti razlozi snažna su zapreka za učinkovitu provedbu preventivnih programa upravo u onim zajednicama koje imaju najviše teškoća i na način na koji će se najbolje zadovoljiti lokalne potrebe.

3.1. Implementacija preventivnih programa ili projekata

Da bi prevencija kriminaliteta prestala biti nekoordinirana i nefokusirana djelatnost vrlo različitih subjekata, te da bi postala jednosustavna i dobro strukturirana aktivnost, potrebno je, uz već opisane čimbenike održivosti i učinkovitost vijeća za prevenciju kriminaliteta, stvoriti potrebne uvjete za uspješno implementiranje programa prevencije kriminaliteta u zajednici. Postoje brojne definicije implementacije. Prema Durlaku (1998, prema: Bašić i sur., 2007) implementacija programa je termin koji se koristi za opisivanje stupnja do kojeg je program dobro smješten u praksu, odnosno, opisuje implementaciju kao ono od čega se program sastoji u praksi.

Dane i Schneider (1998, prema: Bašić i sur., 2007) pod tim terminom podrazumijevaju:

- integritet i vjerodostojnost programa
- izloženost programu (učestalost i trajanje)
- kvalitetu provođenja programa
- uključenost/participacija korisnika i
- mogućnost diferencijacije programa.

Mnogi čimbenici utječu na uspješnu implementaciju programa, a Mihalic i suradnici (2004, prema: Bašić i sur., 2007) navode sljedeće:

- *Procjena terena* – motivacija osoblja za primjenu programa, razmatranje eventualnih teškoća pri implementaciji programa i moguća rješenja kako ih izbjeći prije same primjene.

- *Učinkovita organizacija* – uključuje administrativnu podršku, stabilnost institucije, viziju i povezanost s drugim institucijama.

- *Kvalificirano osoblje* – podrška i motivacija kod osoblja za primjenu programa; potrebne vještine i iskustvo u provođenju sličnih aktivnosti.

- *Voditelj programa* – osoba koja vodi aktivnosti iz dana u dan s mogućnošću utjecanja na donošenje odluka i poticanje promjena te je sposoban stvoriti dobre odnose s osobljem kako bi ih motivirao za obavljanje njihovih obaveza.

- *Integriranost programa* – povezanost i integriranost programa s ciljevima i vizijom institucije.

- *Trening i tehnička podrška* – inicijalni trening o filozofiji programa, o ključnoj ulozi administrativne podrške i motivaciji osoblja.

- *Vjernost implementacije* koja uključuje:

1. *vjernost* – je li program primijenjen kako je originalno zamišljen
2. *izloženost* – broj i dužina susreta, frekvencija uporaba različitih tehnika
3. *kvaliteta primjene programa*
4. *uključenost korisnika*.

Proces implementacije je važan kako bi se učinkoviti programi, dakle "najbolja praksa", mogli širiti (Bašić i sur., 2007) jer veća kvaliteta implementacije vodi pozitivnim učincima implementiranih programa (Durlak, 1998.; Dane, Schneider, 1998; Mihalic i sur., 2002; Domitrovich, Greenberg, 2000, prema: Bašić i sur., 2007). Implementacija zahtijeva aktivno partnerstvo između lidera u zajednici, organizacija i institucija, znanstvenika i istraživača i mora istaknuti povjerenje, moć, prioritete i akcije.

Uspješna implementacija je sinonim za koordiniranu promjenu organizacije programa i u vezi s tim prilagodbu praktične razine. Tu koordinaciju nije lako postići (Fixen i sur., 2005). Oni koji odlučuju u politici organizacije, praktičari, lideri u zajednici i korisnici programa, često imaju jako različite poglede na svijet, prioritete i često su neskloni učiti o perspektivama jedni od drugih. Prema O'Connellu i sur., (2009) izazovi za implementaciju jesu:

– *Financiranje*: bez adekvatnih financijskih sredstava nije moguće postići održivost nužnih aktivnosti i njihov kontinuitet jer nisu realne pretpostavke da će se preventivne aktivnosti uspješno voditi na temelju volonterstva. Međutim, i pored troškova za potrebne kadrove, svaka aktivnost i u drugim segmentima zahtijeva financijska sredstva.

– *Prioriteti u službama*: zajednička vizija, a time i prioritete svih partnera koji sudjeluju u projektnim aktivnostima su od iznimne važnosti kako bi se postigao puni sinergijski učinak i maksimalni angažman.

– *Trening*: osoblje koje sudjeluje u projektu mora biti osposobljeno za izvođenje projektnih aktivnosti, bez čega se ne može postići kvaliteta, niti očekivati planirani rezultati.

– *Monitoring*: i prije nego što projektne aktivnosti završe, nositelji projekta moraju biti sigurni da se projekt odvija planiranom dinamikom, aktivnosti provode zadovoljavajućom kvalitetom, kako bi u vezi s time mogli napraviti određene korekcije.

– *Izgradnja kapaciteta*: već je ranije spomenuto financiranje, međutim, za uspješnu implementaciju, a time i učinkovitost projekta važni su i ostali resursi koji su potrebni (stručni i kadrovski potencijali, tehnička sredstva, prostori i oprema te drugo). Potrebne kapacitete treba izgraditi prije negoli se krene u implementaciju projekta.

– *Sustavi podataka*: argumenti zbog kojih se donosi odluka o provedbi određenog programa ili intervencije moraju se temeljiti na konkretnim, egzaktnim podacima, koji su pored toga važni i za praćenje učinaka poduzetih aktivnosti.

– *Razina učešća i usvajanja*: neovisno o kvaliteti i dokazanoj učinkovitosti preventivnog programa, svrha se neće ispuniti ukoliko korisnici kojima je namijenjen u njemu ne sudjeluju, odnosno ne usvoje ono što je kroz program predviđeno.

– *Organizacijski kontekst*: položaj i uloga organizacije ili institucije, odnosno njezina odgovornost, kompetencije i resursi za prevenciju kriminaliteta važan su čimbenik o kojem će ovisiti kvaliteta implementacije.

Durlak i DuPre (2008) baveći se pitanjem procjene utjecaja implementacije na ishode programa, utvrdili su da je postignuta razina implementacije važna determinanta ishoda programa. Postignuta dobra implementacija ne povećava samo vjerojatnost da će program biti uspješan u statističkom smislu, već može polučiti i većim koristima za učesnike. Autori su također utvrdili da na proces implementacije utječu varijable koje se odnose na zajednicu, davatelje i inovativnost, organizacijsko funkcioniranje i sustav podrške prevencije (trening i tehnička podrška).

Postoje rezultati mnogih istraživanja o učinkovitosti različitih tipova kriminalno-preventivnih programa i aktivnosti. Dakle, moglo bi se reći da se dosta zna o tome kako treba raditi prevenciju kriminaliteta. Nažalost, to znanje se često ne primjenjuje ili se čak može reći da se vrlo rijetko primjenjuje. Često puta se kriminalno preventivne aktivnosti bez imalo preispitivanja "prenose" iz jednog područja u drugo, iz jednog u drugi grad, što je sasvim pogrešan pristup jer ono što je funkcionalno u jednoj sredini, zbog niza razloga koji leže na strani obilježja te sredine, ne mora biti učinkovito i u drugoj sredini.

Jedno od dosadašnjih slabosti kriminalno-preventivnih programa je i nedostatak osposobljenosti svih koji u njima sudjeluju. Donositelji odluka i praktičari nisu nužno upoznati s time kako raditi u partnerstvu s drugim institucijama i organizacijama. Važan čimbenik uspjeha ili neuspjeha implementacije programa utemeljenih na dokazima je *kvaliteta tekuće tehničke pomoći*, jer samo s odgovarajućim treningom i monitoringom takvi programi mogu biti vjerno prošireni (Fagan, Mihalic, 2003, prema: O'Connell i sur., 2009). *Edukacije* o prevenciji kriminaliteta trebaju sadržavati metodologiju i pristupe sadržane u smjernicama UN-a poput: razvoj partnerstva, rad u zajednici, korištenje pristupa rješavanja problema (engl. *problem-solving approach*), učenje o učinkovitoj praksi i razvoj sigurnih pokazatelja učinkovitosti itd. (UNODOC, 2009).

Trajnost kriminalno-preventivnih programa se također pojavljuje kao veliki problem u dosadašnjim naporima na ovom području. Naime, materijalna sredstva su često ograničena na vrlo kratko vremensko razdoblje te stoga njihovi sudionici mogu izgubiti interes ili mogu jednostavno "sagorjeti". *Održive preventivne strategije* zahtijevaju jasnu viziju i pristup orijentiran cilju. To znači utemeljenje tekućih programa podržanih od lokalnih vlasti, strategiju partnerstva u zajednici i akcijski plan, uspostavu stalne institucionalne podrške uključujući koordinaciju i evaluaciju, prateće istraživačke programe, planirani trening i razvoj kapaciteta. Nadalje, to također znači osigurati adekvatno tekuće financiranje preventivnih programa, njihov monitoring i evaluaciju, trening i istraživanje (UNODOC, 2009). Preventivni programi trebaju biti dugotrajni s intervencijama koje se ponavljaju (dovoljan broj uzastopnih aktivnosti s korisnicima programa) radi učvršćivanja originalnih ciljeva prevencije (National Institute on Drug Abuse, 2003).

3.2. Evaluacija – dokaz o učinkovitosti preventivnih projekata

Lokalne preventivne strategije i programi također moraju biti nadzirani i evaluirani kako bi se moglo ocijeniti do koje mjere utječu na ciljane skupine na određenim područjima te postižu li predviđene ciljeve, kako bi se ti programi i strategije mogli dalje dorađivati i poboljšavati u dijelovima u kojima se evaluacijom pokaže potrebno (UNODOC, 2009). *Evaluacija* će nam omogućiti da dokumentiramo što se dešava u programu, pokazat će nam koje strategije su bolje unutar programa i omogućit će nam procjenu kratkoročnih i dugoročnih rezultata (Callor i sur., 2000). Evaluacija je važna komponenta kriminalno-preventivnih programa te mora stoga biti poticana od strane vijeća za prevenciju. Kriminalno-preventivni programi moraju demonstrirati svoje rezultate u obliku smanjenih stopa kriminaliteta, viših razina osjećaja sigurnosti te veće uključenosti zajednice u skrb za vlastitu sigurnost. Prema Ostrom, Lerner, Freel (1995) u Evaluacijskom vodiču projekata baziranih na zajednici (engl. *Community-based*) grupe autora (Callor i sur., 2000), evaluacija je područje primjene znanosti koje pokušava shvatiti kako se uspješni

socijalni programi kreiraju, implementiraju, ocjenjuju i kontinuirano primjenjuju u specifičnoj zajednici.

Informacije prikupljene tijekom evaluacije omogućavaju donošenje točne odluke vezane za vrijednost projekta i pružaju mogućnost kapitalizacije vrijednosti projekta. Dodatno, informacije koji se dobiju tijekom evaluacije omogućavaju modificiranje programa kako bi postao što učinkovitiji.

Evaluacija omogućava:

- dokumentiranje onoga što se događa u programu
- zaključak koja strategija najbolje odgovara programu
- ocjenu kratkoročnih i dugoročnih rezultata programa.

Općenito, evaluacija je usmjerena na proces funkcioniranja programa (engl. *process evaluation*), kratkoročne (engl. *short-term outcomes*) i dugoročne (engl. *long-term outcomes*) rezultate programa.

Evaluacija implementacije (processa) odgovara na pitanja:

- jesu li sudionici u projektu oni kojima je program namijenjen
- jesu li usluge/aktivnosti programa pružene na predloženi i planirani način
- jesu li svi resursi korišteni i koriste li se trenutačno.

Kratkoročni rezultati evaluacije usmjereni su na kratkoročno djelovanje programa, dok su dugoročni rezultati programa usmjereni na dugoročne učinke. Vrste informacija koje se prikupe tijekom **evaluacije rezultata** govore je li program učinkovit u postizanju svojih ciljeva te pruža li konkretne dokaze vezane za učinke programa zainteresiranim partnerima (engl. *stakeholders*). Evaluacija kratkoročnih i dugoročnih rezultata nije vezana samo za završetak programa, već bi se evaluacija rezultata trebala kontinuirano provoditi te temeljem dobivenih rezultata evaluirani programi bi se trebali doradivati i usavršavati.

3.3. Prevencija utemeljena na dokazima

S obzirom na to da je praksa primjene programa i intervencija utemeljenih na dokazima, koja je svoje početke našla u medicini, danas prisutna i u mnogim disciplinama i znanostima poput socijalnih znanosti i obrazovanja te prevencijskoj znanosti, jednako je važna i u području prevencije kriminaliteta. Prema Ferić Šlehan (2006, prema: Bašić i sur., 2007) prevencijska praksa temeljena na dokazima je ona koja ima dokazanu učinkovitost (kroz znanstvena istraživanja), koja u obzir uzima iskustvo provođenja strategija/programa u stvarnim okruženjima te ona koja prepoznaje (i uzima u obzir) životne vrijednosti (karakteristike) korisnika kojima je namijenjena. Radi se o programima koji pokazuju mjerljive i održive učinke, kao i učinke koji su pouzdani i predvidljivi (Bašić i sur., 2007).

Odjel za edukaciju u SAD-u (www.ed.gov), kao kriterije učinkovitosti koji su temeljeni na istraživanjima ili znanosti (engl. *research-based, science-based*) daje:

- prevencija ili smanjivanje zlouporabe droga, nasilja ili drugih poremećaja u ponašanju
- stjecanje/mijenjanje znanja, stavova i vjerovanja koja vode uključivanju u rizična ponašanja
- promocija i jačanje ponašanja koja su povezana s prevencijom poremećaja u ponašanju (npr. interpersonalne vještine rješavanja problema)

- idealno, ovi programi bi trebali demonstrirati održive učinke i dovesti do pozitivnih rezultata koji se mogu generalizirati na cijelu populaciju, a ne samo na onu na kojoj je program testiran.

Isti izvor daje i načela važna za učinkovitost preventivnih programa ili projekata:

- provođenje procjene potreba
- postavljanje mjerljivih ciljeva i zadataka
- korištenje učinkovitih programa utemeljenih na istraživanjima (engl. *research-based*)
- evaluacija programa.

Kriminalno-preventivni naponi oduvijek su do izvjesne mjere hendikepirani činjenicom da društvo propušta na vrijeme prepoznati probleme. Drugim riječima, društvena reakcija na neke oblike poremećaja dolazi tek kada ti problemi i poremećaji imaju već toliko ozbiljne razmjere da ih je vrlo teško suzbiti. Stoga se postavlja pitanje kako zajednice mogu procijeniti rizike koji joj prijete. Postoje razni izvori koji pružaju korisne i važne podatke, a to su:

- javno dostupni podaci što uključuje i podatke provedenih istraživanja bilo na nacionalnoj, bilo na lokalnoj razini
- upitnici za ispitivanje javnosti uz pomoć kojih lokalne zajednice mogu prikupiti podatke i usporediti ih s podacima na nacionalnoj razini
- podaci iz arhiva javnih službi, školskog sustava, zdravstva, socijalne službe, policije i dr.
- epidemiološke studije i
- druge kvalitativne metode, fokus grupe, intervjui s ključnim ljudima i dr. (National Institute on Drug Abuse, 2003).

Uspješne kriminalno-preventivne mjere moraju biti kreirane po specifičnim potrebama tako da nije moguće predložiti mjere koje bi odgovarale svim situacijama. Međutim, **proces planiranja** koji vjerojatno vodi uspjehu i učinkovitosti trebao bi slijediti sljedeće korake:

1. istražiti lokalne probleme kriminaliteta
2. izdvojiti specifičan problem
3. analizirati problem koji je selektiran
4. razmotriti različite, moguće mjere kojima se može utjecati na problem
5. utvrditi tko će implementirati mjere
6. dokumentirati proces implementacije
7. pratiti promjene u kriminalitetu na duže razdoblje
8. evaluirati program prije nego što se ustupi na korištenje drugima (Poyner, Webb, 1987, prema: Geason, Wilson, 1989).

Nešto drugačiji pristup procesu planiranja ima *Office for Substance Abuse, Prevention Plan II* (1989, prema: Bašić 2009) koji predviđa sljedeće korake:

1. procjenu potreba
2. uspostavljanje ciljeva prevencije
3. određivanja indikatora na temelju kojih se prate promjene potaknute preventivnim aktivnostima
4. predviđanje nužnih sredstava

5. utvrđivanje izvora financiranja
6. podjelu zadataka
7. provedbu (implementaciju)
8. procjenu (evaluaciju)
9. prilagodbu programa.

Postoji niz različitih pristupa prema procesu planiranja preventivnih programa koji se u većoj ili manjoj mjeri podudaraju u svojim ključnim točkama. U svakom slučaju većini je svojstvena *procjena potreba ili analiza problema, odabir kvalitetne i dokazano učinkovite aktivnosti, dosljedna implementacija i na kraju evaluacija programa*. Posebno je važno istaknuti, zbog precizne razrade svih koraka, rad Hosmana (2008) koji je izradio prikaz procesa koji obuhvaća razvoj novih učinkovitih programa, izbor, adaptaciju i kreiranje postojećih programa utemeljenih na dokazima te njihovu implementaciju i evaluaciju, pokazujući nam sve važne korake i segmente u toj opsežnoj i dugotrajnoj aktivnosti:

Planiranje, razvoj i provedba učinkovitih programa prevencije kriminaliteta podrazumijeva: *razvoj novih učinkovitih programa ili izbor i adaptaciju postojećih programa utemeljenih na dokazima*.

● **Definiranje početnog fokusa i konteksta**

- položaj i uloga tvoje organizacije u prevenciji kriminaliteta u odnosu na ostali javni sektor
- kompetencije za prevenciju kriminaliteta
- resursi kojima raspolazete.

● **Procjena potrebe i analiza problema**

- opis problema kriminaliteta, potreba i resursa
- društveni utjecaj na sigurnost i kriminalitet
- ekonomske procjene kriminaliteta
- određivanje parametara za mjerenje problema.

● **Projektiranje ili prilagodba programa**

- analiziranje i definiranje ciljeva
- odabiranje, definiranje i segmentiranje ciljane populacije
- odabiranje, prilagodba i kreiranje postojećih programa ili
- projektiranje programa utemeljenog na novoj teoriji
- odabir i obuka o metodama intervencije,
- korištenje uputa za učinkovito upravljanje.

● **Planiranje i priprema provedbe programa**

- razvoj infrastrukture i podrške za provedbu programa
- razvoj intervencijskog materijala
- regrutacija i obuka pružatelja programa
- strategije regrutiranja polaznika programa
- probni rad
- osiguravanje održivosti provedbe.

● **Provedba programa**

- menadžment provedbe
- monitoring i poboljšanje kvalitete provedbe
- povećanje sudjelovanja i reduciranje odustanaka.

● **Evaluacija programa i razmjena rezultata**

- određivanje parametara za mjerenje rezultata
- evaluacija procesa
- evaluacija dosega
- evaluacija uspješnosti i učinkovitosti
- evaluacija isplativosti.

4. ZAKLJUČAK

Vijećima za prevenciju kriminaliteta kao svojevrsnim koalicijama čelnika i stekholdera u lokalnoj zajednici, raširen je pristup u prevenciji kriminaliteta koji se bazira na zajednici te koji svoje uporište, osim u europskoj i svjetskoj praksi, pronalazi i u preporukama Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a, Smjernicama UN-a za prevenciju kriminaliteta te odlukama institucija Europske unije. Nakon što su stvoreni prvi preduvjeti za rad vijeća, a to je politička odluka i uspostava partnerskih odnosa, osnovana vijeća u Hrvatskoj potrebno je usmjeriti prema procesima koji će rezultirati stvaranjem održivih i učinkovitih koalicija za rješavanje onih problema u zajednici koji predstavljaju kriminogene čimbenike, odnosno koji će doprinijeti smanjenju rizičnih te jačanju zaštitnih čimbenika. Među ključnim čimbenicima održivih i učinkovitih koalicija ističe se interno i eksterno funkcioniranje, a spremnost zajednice, organizacijski resursi te stavovi javnosti i lokalnih političara, kao i osposobljenost lidera u zajednici – predstavljaju determinante uspjeha. Važni čimbenici funkcioniranja koalicija identificirani u literaturi jesu: karakteristike članstva i njihova percepcija, organizacijski i grupni procesi, organizacijske ili grupne karakteristike i klima te utjecaji i rezultati. U tom smislu možemo govoriti i o kapacitetu članstva, kapacitetima u odnosima, organizacijskim kapacitetima ali i programskim kapacitetima. Koalicije koje donesu formalne upravljačke procedure, potiču snažno vodstvo, bodre aktivno sudjelovanje članova, njeguju različitost članstva, promiču suradnju između uključenih agencija i omogućuju grupnu koheziju, mogu biti učinkovitije. Važno je također istaknuti i nužnost evaluacijskih istraživanja koalicija korištenjem valjanih i pouzdanih mjernih instrumenata, pri čemu je nužna suradnja i s istraživačkim institucijama i znanstvenicima.

Implementacija programa prevencije kriminaliteta utemeljenih na dokazima od ključne je važnosti za učinkovitost. Vijeća za prevenciju kriminaliteta trebaju težiti postizanju dugoročno očekivanih rezultata, a to su sigurnije zajednice koje osiguravaju pozitivan zdravi razvoj djece i mladima te odraslom stanovništvu u lokalnim zajednicama. Lideri u lokalnim zajednicama kao i svi članovi vijeća za prevenciju kriminaliteta moraju voditi brigu o stvaranju potrebnih uvjeta za odabir, primjenu i implementaciju programa koji su dokazano učinkoviti te trebaju osigurati poštovanja načela uspješne implementacije kao što su: provedena procjena potreba, postavljanje mjerljivih ciljeva i zadataka, odabir učinkovitih programa utemeljenih na istraživanjima i evaluacija programa. Resursi zajednica za prevenciju kriminaliteta nisu veliki i stoga njihovo korištenje mora biti racionalno i na način na koji će se ostvariti najbolji rezultati u odnosu na utrošena sredstva.

LITERATURA

1. Bašić, J., Šlehan Ferić, M., Kranželić Tavra, V. (2007). *Zajednice koje brinu. Model prevencije poremećaja u ponašanju: strategija, promišljanja, resursi i programi prevencije u Istarskoj županiji*. Pula, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet; Županija istarska, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb.
2. Bašić, J. (2009). *Teorije prevencije: prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Borovec, K., Balgač, I., Karlović, R. (2011). *Situacijski pristup prevenciji kriminaliteta, od teorije do prakse utemeljene na dokazima*. Zagreb: MUP RH.

4. Bynum, T. S. (2005). *Upute gradskim vijećima za prevenciju o provedbi prve faze komunalne prevencije: analiza stanja sigurnosti*. Izbor članaka iz stranih časopisa, 45(3-4), 128.-147.
5. Bureau of Justice (1994). *Understanding Community Policing – a Framework for Action*. Washington DC: Bureau of Justice.
6. Buterfoss, F. D., Morrow, A. L., DeWitt Webster, J., Clinton C. R. (2003). *The Coalition Training Institute: Training for the Long Haul*. Journal of Public Health management and Practice, 9(6), 522.-529.
7. Cajner Mraović, I. (2009). *Prevencija kriminaliteta u lokalnoj zajednici*. Zagreb: MUP RH.
8. Cajner Mraović, I., Faber, V., Volarević, G. (2003). *Strategija djelovanja policija u zajednici*. Zagreb: MUP RH.
9. Callor, S., Betts, S., Čarter, R., Marczak, M., Peterson, D., Richmond, L. (2000). *Community-Based Project Evaluation Guide*. Tuscon: The University of Arizona Institute for Children, Youth and Families.
10. Castro, F. G., Barrera, M. Jr., Martinez, C. R. Jr. (2004). *The Cultural Adaptation of Prevention Interventions: Resolving Tensions Between Fidelity and Fit*. Prevention Science, 5(1), 41.-45.
11. Chalom, M. (2003). *Osjećaj sigurnosti i policija u zajednici: promašen susret?* Izbor članaka iz stranih časopisa, 43(3-4), 137.-148.
12. Ciocoiu, C. (2007). *Uvođenje koncepta Policije u zajednici u Rumunjskoj*. U: SDC Swiss Agency for Development and Cooperation. *Policija u zajednici 2007-2010*, 2. Regionalni forum. Bern: Swiss Agency for Development, 169.-172.
13. Cohen, L., Baer, N., Satterwhite, P. (2002). *Developing Effective Coalitions: An Eight Steps Guide*. Oakland: Prevention Institute.
14. Communication from the commission to the Council and the European parliament. Crime prevention in the European union (COM(2004) 165 final) (2004/C 92/02). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:092:0002:0011:EN:PDF>
15. Council decision of 28 May 2001 setting up a European crime prevention network (2001/427/JHA). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:153:0001:0003:EN:PDF>
16. CPCA (2007). *Mobilising the Nation to Prevent Crime, Violence, and Drug Abuse*. Arlington: National Prevention Council.
17. Cramer, M. E., Atwood, J. R., Stoner, J. A. (2006). *Measuring Community Coalition Effectiveness Using the ICE Instrument*. Public Health Nursing, 23(1), 74.-87.
18. Durlak, J. A., DuPre, E. P. (2008). *Implementation Matters: A Review of Research on the Influence of Implementation on Program Outcomes and the Factors Affecting Implementation*. American Journal of Community Psychology, 41(3-4), 327.-350.
19. ECOSOC Resolution 2003/26; Prevention of urban crime, The Economic and Social Council, 44th plenary meeting, 22 July 2003. <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/2003/resolution%202003-26.pdf>
20. ECOSOC Resolution 2006/20; United Nations standards and norms in crime prevention, The Economic and Social Council, 41st plenary meeting, 27 July 2006. <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/2006/resolution%202006-20.pdf>

21. ECOSOC Resolution 2007/12; Strategy for the period 2008-2011 for the United Nations Office on Drugs and Crime, The Economic and Social Council, 44th plenary meeting, 25 July 2007. <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/2007/resolution%202007-12.pdf>
22. ECOSOC Resolution 2008/24; Strengthening prevention of urban crime: an integrated approach, The Economic and Social Council, 42nd plenary meeting, 24 July 2008. <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/2008/resolution%202008-24.pdf>
23. "Eight Steps to Effective Coalition Building". www.preventioninstitute.org
24. Feinberg, M. E., Greenberg, M. T., Wayne Osgood, D. (2004). *Readiness, Functioning, and Perceived Effectiveness in Community Prevention Coalitions: A Study of Communities That Care*. American Journal of Community Psychology, 33(3-4), 163.-176.
25. Feinberg, M. E., Bontempo, D. E., Greenberg, M. T. (2008). *Predictors and Level of Sustainability of Community Prevention Coalitions*. American Journal of Preventive Medicine 34(6), 495.-501.
26. Foster-Fishman, G., Berkowitz, L., Lounsbury, W., Jakobson, S., Allen, A. (2001). *Building Collaborative Capacity in Community Coalitions: A Review and Integrative Framework*. American journal of Community Psychology 29(2), 241.-261.
27. Frees, S. (2007). *Policija u zajednici u urbanim i ruralnim područjima te u predgrađima; kako surađivati s lokalnim vlastima za javnu sigurnost*. U: SDC Swiss Agency for Development and Cooperation. *Policija u zajednici 2007-2010*, 2. Regionalni forum. Bern: Swiss Agency for Development, 181.-187.
28. Fritzhelmer, H. (2007). *Organizacijske i rukovoditeljske strukture vezane za Policiju u zajednici*. U: SDC Swiss Agency for Development and Cooperation (ur.). *Policija u zajednici 2007-2010*, 2. Regionalni forum. Bern: Swiss Agency for Development (163.-167.).
29. Geason, S., Wilson, P. R. (1988). *Crime prevention. Theory and practice*. Canberra: Australian Institute of Criminology.
30. Gomez, B. J., Greenberg, M. T., Feinberg, M. E. (2005). *Sustainability of Community Coalitions: An Evaluation of Communities That Care*. Prevention Science, 6(3), 199.-202.
31. Granner, M. L., Sharpe, P. A. (2004). *Evaluating community coalition characteristics and functioning: a summary of measurement tools*. Health Education Research, 19(5), 514.-532.
32. Greenberg, M. T., Wayne Osgood, D. (2000). *Technical Report on the Community Evaluation Scales (CES). Communities That Care Evaluation Project*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University.
33. Hope, T. (1995). *Community Crime Prevention*. U: Tonry M., Farrington D. P. *Building a safer society*. Chicago and London: University of Chicago Press, 21.-89.
34. Hosman, C. (2008). *Enhancing Capacity Building and Training a Competent Workforce for Effective Prevention of Mental Health. A global Perspective*. Prevention Research Centre, Radboud University Nijmegen and Maastricht University.
35. Jensen, L. R. (1998). *Skandinavski način rada policije*. Izbor članaka iz stranih časopisa, 38(2/3), 153.-164.
36. Labruny, F. (2007). *Primjer grada Rillieux-la-Pape*. U: SDC Swiss Agency for Development and Cooperation. *Policija u zajednici 2007-2010*, 2. Regionalni forum. Bern: Swiss Agency for Development, 177.-180.

37. Meško, G., Kovčo-Vukadin, I., Muratbegović, E. (2008). *Social-Demographic and Social Psychological Perspectives of Fear of Crime in Slovenia, Croatia and Bosna & Hercegovina*. U: H. Kury (urednici). *Fear of crime – punitivity: New developments in theory and research*. Bochum: Universitätsverlag Brockmeyer, 173.-196.
38. Mouhanna, C. (2007). *Kako se nositi s neuspjesima: Potreba za promjenom*. U: SDC Swiss Agency for Development and Cooperation. *Policija u zajednici 2007-2010, 2. Regionalni forum*. Bern: Swiss Agency for Development, 195.-198.
39. MUP RH i OSCE (2005). *Prevenција kriminaliteta u Europskoj Uniji*. Zagreb: MUP RH.
40. O’Connell M., E. (2009). *Part III: New Frontiers*. U: O’Connell M. E., Boat T., Warner K. E., (urednici). *Preventing Mental, Emotional, and Behavioral Disorders Among Young People: Progress and Possibilities*. Washington, D.C.: The National Academies Press, 293.-334.
41. Plant, J. B., Scott, M. S. (2009). *Effective Policing and Crime Prevention. A Problem-Oriented Guide for Mayors, City Managers, and County Executives, Center for Problem-Oriented Policing*. Washington DC: U.S. Department of Justice.
42. Prinz, R. J., Sandres, M. R. (2007). *Adopting a population-level approach to parenting and family support interventions*. *Clinical Psychology Review*, 27(1), 739.-749.
43. Rix, A., Joshua, F., Maguire, M., and Morton, S. (2009). *Improving public confidence in the police. A review of the evidence*. London: Home Office.
44. Robertson, E. B., David, S. L., Rao, S. A. (2003). *Preventing Drug Use among Children and Adolescents, (2nd ed.)*. Bethesda, Maryland: National Institute on drug Abuse.
45. Rogers, L. S. (2000). *Policija 21. stoljeća – Program Community policing – Vodič za policajce i građane*. Izbor članaka iz stranih časopisa, 40(1-2), 1.-35.
46. Scorer, P. (2007). *Transformacija policije preko Policije u zajednici*. U: SDC Swiss Agency for Development and Cooperation. *Policija u zajednici 2007-2010, 2. Regionalni forum*. Bern: Swiss Agency for Development, 161.-163.
47. Stansfacon, D., Leonard, L. (2009). *Blueprint for Effective Crime Prevention in Canada: The National Crime Prevention Strategy*. *ICP Review*, 3, 75.-79.
48. Stenger, A. (2009). *Impulsi za lokalni policijski menadžment*. Konferencija: «Prevenција u lokalnoj zajednici». Zagreb: Policijska akademija.
49. Treaty of Amsterdam amending the treaty on European union, the treaties establishing the European communities and related acts, Official Journal C 340, 10 November 1997. <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html>
50. UN Economic and Social Council, Commission on Crime Prevention and Criminal Justice (2002). *Effective community-based crime prevention, Report of the Meeting of Group of Experts on Crime Prevention*. Vancouver, Canada. 21-22 January 2002.
51. UNODC (2009). *Crime Prevention Assessment Tool, Criminal Justice Assessment Toolkit*. New York: United Nations.
52. Zakocs, R. C., Edwards, E. M. (2006). *What Explains Community Coalition Effectiveness? A Review of the Literature*. *American Journal of Preventive Medicine*, 30(4), 351.-361.

Summary

Krunoslav Borovec

Development of Crime Prevention Council in the Local Community Towards the Sustainable and Efficient Coalition

This paper reviews the empirical materials that process community-based prevention and prevention coalitions as a response of community to the growing problem of crime. Crime in general and consequences of crime, as fear of crime, affect the quality of life and therefore dealing with this problem can not be left only to law enforcement agencies but it is necessary to include all other factors of life in the community which can, acting together, successfully solve problems, and generators of crime. In Croatia 165 crime prevention councils was founded and the meaning of this paper is to emphasize key factors of the functioning and sustainability of these councils, as well as challenges of implementation of evidence-based crime prevention programs. Numerous researches in both segments, the segment of sustainable and effective coalitions and in the segment of implementation of evidence-based programs, provide enough evidence of effective practice, what should be the direction for development of Crime Prevention Council in Croatia towards becoming an effective coalitions.

Key words: crime prevention, Crime Prevention Council, a coalition of community, sustainability of the coalition, the coalition effectiveness, implementation, evidence-based prevention programs.